

Sygn. akt III AUa 589/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Maria Małek - Bujak SSA Jolanta Ansion
Protokolant	Sebastian Adameczyk

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2017 r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. A. (J. A.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o zwrot nienależnie pobranej emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego J. A.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 19 grudnia 2016 r. sygn. akt IX U 597/16

1. oddala apelację,

2. przyznaje ze środków Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Gliwicach na rzecz adwokata P. S. Kancelaria Adwokacka w R., kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z 23% podatkiem od towarów i usług w kwocie 55,20 zł (pięćdziesiąt pięć złotych dwadzieścia groszy)

tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

/-/SSA M.Małek-Bujak /-/SSA M.Procek /-/SSA J.Ansion

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 589/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2016r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku oddalił odwołanie ubezpieczonego J. A. od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 3 lutego 2016r., zobowiązującej ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranej części renty w okresie od 1 stycznia 2014r. do 7 czerwca 2014r. w kwocie 2.902,17 zł.

Jako bezsporne w sprawie Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczony (ur. (...)) w okresie od 14 października 2013r. do 7 czerwca 2014r. był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy, natomiast od 8 czerwca 2014r. pobiera emeryturę przyznaną z urzędu w związku z ukończeniem wieku emerytalnego.

W powyższym okresie ubezpieczony prowadził jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą oraz świadczył pracę w firmach zajmujących się ochroną mienia i osób, takich jak Ochrona (...) Sp. z o.o., Ochrona (...) Sp. zo.o., (...) Sp. z o.o., (...) Ochrona Sp. z o.o. oraz (...) M. Z..

Dalej Sąd pierwszej instancji wskazał, że z uwagi fakt, iż ubezpieczony nie przedłożył zaświadczenia o wysokości osiąganego przychodu, organ rentowy - po przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym z wymienionymi powyżej płatnikami składek - ustalił, że ubezpieczony w spornym okresie osiągnął przychód ogółem (również z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej) w wysokości: w styczniu 2014r. - 4.040,10 zł; w lutym 2014r. - 3.964,35 zł; w marcu 2014r. - 3.927,60 zł; w kwietniu 2014r. - 3.931,52 zł; w maju 2014r. - 3.927,60 zł i do 7 czerwca 2014r. - 916,44 zł.

Łączny przychód osiągnięty przez ubezpieczonego w okresie spornym wyniósł 20.707,61 zł i przekroczył niższą kwotę graniczną ustaloną dla tego okresu, tj. 13.777,83 zł.

Za przychód ubezpieczonego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej organ rentowy przyjął przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w rozumieniu przepisów ustawy systemowej.

W związku z czym, organ rentowy dokonał rozliczenia wypłacanej ubezpieczonemu w tym okresie w pełnej wysokości renty i wydał zaskarżoną decyzję, zobowiązującą do zwrotu części świadczenia w wysokości, jak w zaskarżonej decyzji.

Dokonując rozważań prawnych, Sąd Okręgowy powołał się na treść art.104 ust. 1 i 8 oraz art. 138 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1440 ze zm.), uznając, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że nie ulega wątpliwości, iż ubezpieczony nie powiadomił o wysokości osiągniętego w spornym okresie przychodu, zatem organ rentowy prawidłowo dokonał rozliczenia świadczenia.

Bezzasadne są również, zdaniem Sądu Okręgowego, zarzuty ubezpieczonego odnośnie wysokości przyjętego przychodu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, bowiem powyższa zasada wynika wprost z treści art. 104 ust. 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym dla emerytów i rencistów prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, za przychód przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd I instancji na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, apelujący zarzucił mu:

- mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku błąd w ustaleniach faktycznych, przyjęty za podstawę rozstrzygnięcia, a polegający na uznaniu, że ubezpieczony nie przedłożył zaświadczenia o wysokości osiąganego przychodu, podczas, gdy przedstawiona

przez ubezpieczonego dokumentacja prowadzi do przyjęcia odmiennych wniosków;

- naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego, przyjmując, pomimo przedstawianych przez ubezpieczonego dowodów, iż przekroczył on przychód

w 2014r., podczas, gdy ZUS w informacjach dostępnych na stronie internetowej, które odwołujący się przedłożył w postępowaniu nie określił żadnych granic dotyczących wysokości przychodu, wobec czego, ubezpieczony nie miał możliwości dowiedzenia się o w/w progach, przez co ubezpieczony został wprowadzony w błąd;

- obrażę przepisów prawa materialnego, a to art. 138 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez przyjęcie, iż zwrotowi podlegają rzekomo nienależnie pobrane świadczenia za okres nie dłuższy, niż 3 lata poprzedzające rok, w którym wydana została decyzja

o rozliczeniu świadczenia, podczas, gdy zgodnie z powołanym art., nienależnie pobrane świadczenia podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy, niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia,

w przypadku, gdy jednocześnie osoba powiadomiła o osiągnięciu przychodu - a takie powiadomienie bezsprzecznie nastąpiło w niniejszej sprawie.

Wskazując na powyższe zarzuty, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez uwzględnienie odwołania ubezpieczonego i uznanie, iż ubezpieczony

nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranej części renty w kwocie 2.902,17 zł, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Nadto pełnomocnik apelującego wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego z urzędu na rzecz Kancelarii Adwokackiej (...) za drugą instancję.

W uzasadnieniu ubezpieczony wskazał między innymi, że w dniu 16 kwietnia 2015r. złożył zaświadczenie o wysokości osiąganego przychodu za 2014r. Apelujący zwrócił uwagę, że kilkakrotnie podkreślał fakt złożonego przez siebie oświadczenia, co jednak umknęło uwadze Sądu Okręgowego i tym samym, wpłynęło zdaniem ubezpieczonego na błędnie podjęte rozstrzygnięcie.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Wykorzystując dowody z dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych ubezpieczonego, Sąd drugiej instancji uznał, iż apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji trafnie wskazał, iż zasady zwrotu nienależnych świadczeń

w prawie ubezpieczeń społecznych, odrębne i odmienne od regulacji ujętej w przepisach Kodeksu cywilnego, zostały określone w art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W ujęciu tych przepisów, nienależne świadczenie obejmuje świadczenia pobrane, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń,

albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca je była pouczona o braku prawa do ich pobierania oraz świadczenia przyznane lub wypłacone

na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia, a także świadczenia wypłacone

z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej, niż wskazana w decyzji tego organu. Jednocześnie, nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy, niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to, świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy, niż 3 lata (art. 138 ust. 4), z zastrzeżeniem, że kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy, niż rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy, niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania decyzji rozliczeniowej (art. 138 ust. 5).

Obowiązek zwrotu świadczenia wypłaconego z funduszu emerytalnego lub rentowego, przewidziany w art. 138 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, bazuje na ustaleniu, że świadczenie wypłacono, czyli nie wstrzymano jego wypłaty, mimo upadku podstawy świadczenia wobec zaistnienia okoliczności uzasadniających ustanie lub zawieszenie prawa w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Dochodzenie ich zwrotu w drodze decyzji organu wypłacającego świadczenia, z wszystkimi uproszczeniami właściwymi stosunkom z zakresu ubezpieczeń społecznych, dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy wypłaty dokonano osobie prawidłowo pouczonej o okolicznościach powodujących obowiązek powiadomienia o ich zajściu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2001r., II UKN 338/00, OSNP 2003 nr 3, poz. 71). Świadome niepowiadomienie, wbrew pouczeniu o okolicznościach wyłączających świadczenie ze strony Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jest równoznaczne z wprowadzeniem tej instytucji w błąd, wobec czego, te przypadki kwalifikowane są jako nienależne pobrane świadczenia w rozumieniu art. 138 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, objęte jednym 3-letnim terminem przewidzianym w ust. 4 i 5 tego artykułu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2015r., III UK 22/15).

Odnosząc powyższe uwarunkowania do realiów niniejszej sprawy, wskazać należy, iż nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony pobierający w okresie objętym sporem rentę z tytułu niezdolności do pracy, był prawidłowo pouczony o okolicznościach uzasadniających ustanie lub zawieszenie prawa do tego świadczenia w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. np. pkt VII i VIII w pouczeniu zamieszczonym na decyzji organu rentowego z dnia 13 czerwca 2013r. o przeliczeniu renty - k. 248 a.r.).

Dalej, bezsporna jest również okoliczność, że ubezpieczony w okresie objętym sporem osiągnął przychód, skutkujący zawieszeniem prawa do świadczenia rentowego, a w konsekwencji - po dokonaniu rozliczenia - skutkujący obowiązkiem zwrotu świadczenia nienależnie pobranego.

Na etapie postępowania apelacyjnego spór dotyczył jedynie tego, czy ubezpieczony, pobierający rentę, zawiadomił organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to, świadczenia rentowe były mu nadal wypłacane.

Trzeba zatem wskazać, że - brew odmiennym twierdzeniom zawartym w apelacji - ubezpieczony złożył w dniu 18 kwietnia 2014r. organowi rentowemu oświadczenie na piśmie, w którym stwierdził, że osiąga przychody z tytułu:

- pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy;

- pracy wykonywanej na podstawie umowy zlecenia;

- pozarolniczej działalności;

podając przy tym, że jego zamiarem jest osiągnięcie przychodu w wysokości niepowodującej zawieszenia lub zmniejszenia świadczeń (k. 286 a.r.). Zaś w oświadczeniu z dnia 16 kwietnia 2015r. dodatkowo podał: „oświadczam, że w roku 2014 osiągnąłem przychód niepowodujący zmniejszenia renty” (k. 50 a.r.).

Konkludując, Sąd drugiej instancji uznał, że apelacja jest bezzasadna i na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

O kosztach zastępstwa procesowego ubezpieczonego w postępowaniu apelacyjnym Sąd ten rozstrzygnął na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015r. poz. 1801).

/-/SSA M.Małek-Bujak /-/SSA M.Procek /-/SSA J.Ansion

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR